

בתי המשפט

א 005573/02		בית משפט השלום ראשון לציון
בש"א 004403/02		
בש"א 004402/02		
תאריך: 19/12/2002	כבוד השופט אילן ש. שילה - סג"נ	בפני:

	בעניין:	צחובוי אילן
התובע	ע"י ב"ב	עו"ד אהרוני ישראל
	נגד	
		1. פתחון לב" - מוסד ללא כוונת רווח"
		2. צחובוי דרור
הנתבעים	ע"י ב"ב	עו"ד אליעזר גריסרו

החלטה**התביעה והבקשות**

התובע בתיק זה אילן צחובוי ("אילן" או "המבקש") הוא אחיו של הנתבע מס' 2 דרור צחובוי ("דרור" או "המשיב"). הוריהם של האחים יסדו לפני שנים רבות עסק משפחתי לייצור סמלים ומדליות שבו עבדו גם האחים. בשנת 92 נפטר אביהם ז"ל של האחים, ואלה המשיכו בניהול העסק כשותפים, ככל הנראה בהסכמתה של האם. למרבה הצער לא עלה בידיהם של האחים לשמור על יחסי אחווה ורעות, ובשנת 97 הם הגיעו להסכם בדבר פרוק השותפות (מש/4), שלפיו נותר העסק בשליטתו של אילן. גם לאחר פרוק השותפות לא חזר השלום לשרור בין האחים, דרור הקים עסק המתחרה בעסקו של אילן, ותביעות הדדיות תלויות ועומדות ביניהם בבית משפט השלום בתל אביב (מש/1 – מש/3). בתביעה שבתיק זה נתבעת גם עמותת פתחון לב (נתבעת מס' 1 - "העמותה") שהיא מוסד ללא כוונת רווח שאין חולק כי "עיסוקה ... הינו בסיוע לשכבות מצוקה" (ס' 3 לתצהירו של המבקש).

יסודן של התביעה ושל הבקשות שבפני בטענתו של המבקש כי העמותה התקשרה עמו בחוזה לפיו התחייבה לרכוש ממנו 200,000 סיכות דש שייצרו על ידו, וישאו את סמל העמותה על פי עיצובו, כשבסופו של דבר התקשרה העמותה עם המשיב לייצור סיכה שעוצבה על ידי המבקש.

החלטה זו עוסקת בשתי בקשות שהוגשו יחד עם הגשת כתב התביעה והנדונות בצוותא חדא: האחת (בש"א 4402/02) שבה עותר אילן לצו מניעה זמני האוסר על העמותה ועל דרור ("המשיבים") לייצר את סיכות הדש ולשווקן בכל דרך. בבקשה האחרת (בש"א 4403/02) עותר אילן למינוי כונס נכסים זמני לצורך תפיסת אותן סיכות שייצר דרור עבור העמותה.

רקע

תחילתה של הפרשה דן ברצונה של העמותה לגייס תומכים ותרומות למטרותיה בדרך של מכירת סיכת דש הנושאת את שמה וסמלה במחיר השווה לכל נפש. לקראת סוף חודש יוני 2002 פנתה העמותה לאילן, אשר הכין עבורה דוגמאות שונות של סיכות דש לבחירתה. המחיר שדרש אילן לייצור הסיכות היה גבוה, ולכן הזמינה העמותה את ייצורן אצל דרור, שהמחיר שהציע היה נמוך באופן משמעותי מהמחיר שדרש אילן.

בתביעה המונחת לפנינו מבקש אילן, בין היתר, למנוע מהנתבעים לייצר ולשווק את סיכות הדש הנושאות את סמלה של העמותה, ולחייב את העמותה לשלם לו פצויים בגין מניעת רווח בסכום של 90,000 ₪. עילות התביעה מעוגנות בטענותיו של אילן לפיהן נוצר חוזה מחייב בינו לבין העמותה בקשר עם עיצוב הסיכות, ייצורן ומכירתן לעמותה במחיר מוסכם, ובזכות יוצרים שקמה לו בעצוב סמל הסיכה.

בעילה החוזית טוען אילן כי הוא והעמותה הגיעו להסכם לפיו התחייבה העמותה לרכוש ממנו 200,000 סיכות דש הנושאות את סמלה במחיר של "כ- 2 ₪" לסיכה. לגרסתו של אילן בכתב התביעה (ובבקשות שבפני) הסכמה זו הייתה מותנית בכך שאילן יעצב עבור העמותה את סיכת הדש לשביעות רצונה, ו"הוא] **ועובדיו לרבות גרפיקאית העובדת בשירותו עסקו ללא הרף במשך חודשיים ... בחיפוש אחר סיכת הדש המושלמת ... והוסכם בכל מה שנוגע למפרט הטכני של אותה סיכה מושלמת**" (תצהירו של אילן - ס' 5). לאחר שהסיכה עוצבה, לשביעות רצונה של העמותה, פנתה העמותה אל דרור שייצר עבורה את הסיכה במחיר זול יותר ובאופן שמנע מאילן רווח צפוי של 90,000 ₪ לפחות.

באשר לזכות היוצרים בסמל שעוצב כסיכה טוען אילן כי "סיכת הדש המושלמת נשוא בקשה זו הינה פרי תכנונו, עיצובו כשרונו והשקעתו ... וככזו ראויה היא להגנה" (ס' 8 לתצהיר).

המשיבים מכחישים את טענותיו של אילן הן באשר לעצם קיומו של חוזה בין אילן לבין העמותה, והן באשר לזכות היוצרים בעיצוב הסמל והסיכה הנושאת אותו. לגרסתם העמותה אמנם פנתה לאילן, ביום 24.6.02, כדי לקבל הצעה לייצור הסיכה, אך עשתה כן על יסוד סקיצה קיימת וברורה של סמל העמותה. אילן הציע כי תחילה הוא יכין מספר דוגמאות, על פי עיצוב גרפי של גרפיקאית עמה הוא עובד, ורק לאחר מכן "נדבר על המחיר", מבלי שפעולותיו יחייבו את העמותה. חלפו כשלושה שבועות שבמהלכם עיצבה הגרפיקאית מספר דוגמאות של הסמל, שלא התאימו לסקיצה הקיימת ולרצונה של העמותה, וקבלה בכל פעם את הערותיה ואיוריה של העמותה. ביום 22.07.02 המציאה הגרפיקאית עותק גרפי של הסיכה שהשביע את רצון העמותה, ועל יסוד אותו עותק הכין אילן מספר דוגמאות של סיכות, אותן הציג ביום 6.8.02 בפני מנהל העמותה מר ניסים ציוני. רק בשלב זה מסר אילן לציוני הצעת מחיר (נספח ח' לתצהיר ציוני) ובה פרט את המחיר המבוקש לסיכה, לפי מפרטים שונים לייצורה. העמותה סברה כי המחירים גבוהים, שעל כן בקשה לבדוק הצעות נוספות והגיעה לדרור אשר הציע מחיר הנמוך בשעור של קרוב ל 25% מהצעת המחיר של אילן (הפרש של כ 86,000 ₪ לכמות של 100,000 סיכות). ביום 16.8.02 פגש ציוני באילן ומסר לו על ההצעה שקיבל, וזה השיב כי יש להניח שמדובר בסיכה מחומרים ירודים, והציע לבדוק את המפרט הטכני של ההצעה האחרת. לשם כך שלח אילן לעמותה את המפרט הטכני המוצע על ידו לסיכה. המפרט הובא בפני דרור שאישר כי הצעת המחיר מטעמו מבוססת אף היא על אותו מפרט טכני. בעקבות הדברים האלה ביקש ציוני מהאדם שקישר בינו לבין אילן, להודיע לאילן כי העמותה לא תמסור לו את ייצור הסיכות. ביום 21.8.02 התקשרה העמותה בהסכם עם דרור לייצור הסמלים ורכישתם.

טענות המשיבים

עם תחילת הדיון בבקשות טען ב"כ המשיבים טענות מקדמיות שהצדיקו לדעתו את דחיית הבקשות על הסף. כך טען הוא לשהוי בהגשת הבקשות, לחוסר נקיון כפיים של אילן ולמאזן נוחות הנוטה לטובת המשיבים. פרקליטו של אילן השיב כי כל הטענות המקדמיות, ובמיוחד טענת השהוי, מצריכות ברור עובדתי וחקירה של המצהירים. התקיימה איפוא ישיבה בה נחקרו המצהירים. לאחר החקירות ביקשו הפרקליטים לסכם טענותיהם בכתב.

דיון :

לאחר שעיינתי בטענות הצדדים השתכנעתי כי אכן לא היה מקום להגיש את הבקשות וכי אלה היו ראויות לדחייה, הן לאור הטענות המקדמיות והן לגופן.

אסביר את דברי :

גרסתו של אילן בתצהירו שניתן בתמיכה לבקשה, לוקה בחוסר פרוט, וספק אם יוצרת היא אפילו תשתית עובדתית לכאורית להוכחת גרסתו. גרסתו בתצהיר משלים שעשה (במיוחד סעי' 3 רישא) התגלתה כבלתי נכונה. לאחר חקירתו התברר כי לא זו בלבד שדבריו בשאלות שבמחלוקת לא הוכחו, אלא הם אף נסתרו במפורש, הן בתשובותיו בחקירה שכנגד (ר' להלן ור' פרוט נוסף של הסתירות בגרסאותיו בסיכומי ב"כ המשיבים), והן בתצהיריהם ובעדויותיהם של מר ציוני ושל מר זגה.

עולה מהחומר שבפני כי המו"מ בין אילן לבין ציוני מטעם העמותה לא בשל לכלל חוזה, וספק אף אם עבר את השלבים הראשוניים ביותר של מו"מ. טענתו של אילן כאילו הוסכם בינו לבין ציוני שאם עיצוב הסיכה ישביע את רצונה של העמותה היא תזמין מאילן 200,000 סיכות דש במחיר של "כ- 2 ₪ לכל סיכה וסיכה" (תצהירו של אילן ס' 4 פסקה א') אינה מתיישבת עם הגיון הדברים, ואפילו עם דבריו של אילן בתצהירו שלו (באותו ס' 4) כדלקמן :

"הואיל ולתובע והמשיבה 1 לא היה זה כלל ברור במועד גיבושה של ההסכמה דלעיל איזו צורה תלבש סיכת הדש בסופו של יום והואיל ולא היה זה כלל ברור במועד גיבושה של ההסכמה הנ"ל בכל מה שנוגע למפרט הטכני של סיכת הדש קרי חומר הגלם ממנו תעשה, עובייה, צבעה, טיבו של החומר אשר ישמש לציפוייה וכו' הוסכם כמפורט לעיל כי לתובע ישולם הסך של כ- 2 ש"ח בגין ייצורה של כל סיכה וסיכה"

מדברים אלה ברור כי בשלב "גיבושה של ההסכמה" לא ידעו שני הצדדים דבר באשר למאפייני הסיכה ועלויות ייצורה, ואפילו מחירה היה עניין של הערכה בלבד. הכיצד יכלו איפוא להגיע למחיר מחייב ?

יש להעדיף את גרסת העמותה, לפיה לא נוצר כל הסכם בין אילן לבין העמותה, וכי זו מעולם לא התחייבה לרכוש את הסיכות במחיר בלתי ידוע, אשר אילן העדיף לנקוב בו רק לאחר שיצר את דוגמאות הסיכות. אכן משנקב אילן במחיר המבוקש, פעלה העמותה כפי שהיה מצופה ממנה, וכפי שהיה פועל כל קונה אחר, ובקשה הצעת מחיר נוספת, אותה קיבלה מדרור. הצעתו של דרור נקבה במחיר זול באופן משמעותי מהמחיר שדרש אילן, וגם אז לא מיהרה העמותה להתקשר עם דרור אלא שבה ופנתה לאילן וכמתואר לעיל.

גם לעניין זכות היוצרים בסמל נשוא הסיכה לא הוכיח אילן את טענותיו שנסתרו על ידי ציוני וזגה. טענתו של אילן בתצהיר המשלים, לפיה הרעיון לשלב בסיכה סימן של מגן דוד הוא פרי "הברקה" שלו איננה מקובלת עלי, במיוחד לאור תשובותיו של אילן בחקירתו ועדויותיהם של ציוני וזגה. זגה הוא בעל בית דפוס מהתורמים לעמותה שהעיד כי עיצב את סמלה של העמותה, בשיתוף עימה, למעלה

משנה וחצי קודם לפנייתה של העמותה לאילן, והוא אף המציא את עותקי הסקיצות שערך באותו זמן וכללו את סימן "מגן דוד" (נספח ב' לתצהירו). עיצוב זה הובא בפני אילן וכל שנעשה לאחר מכן הוא שעתוקו הגרפי לסיכה; גם לגבי ביצוע השעתוק הסתבר, בניגוד לעדותו של אילן, כי אותן שעות עבודה מרובות שלטענתו השקיעו הוא ועובדיו בעיצוב לא עלו אלא למספר מפגשים (טלפוניים או פנים אל פנים), בין ציוני לבין הגרפיקאית העצמאית שאליה הופנה להשלים את עיצוב הסמל על פני הסיכה. דהיינו, לכל היותר עזרה הגרפיקאית בשעתוק סמלה של העמותה ולא הוכח בפני כי תרומתה עלתה לדרגה המקנה לה או לשולחה קצה קצה של זכות יוצרים.

די בממצאים אלה כדי לדחות את הבקשות. אך גם על פי הטענות המקדמיות, שהפרקליטים הקדישו להן חלק ניכר מטעוניהם, ראוי היה לדחות את הבקשות, אם מלכתחילה ואם לאחר הדיון בהן לגופן. אדון איפוא בקצרה גם בטענות אלה:

מאזן הנוחות

בחקירתו נשאל אילן "למה הגשת את הצווים הזמניים, איזה נזק יגרם לך?" ותשובתו:

"חד וחלק אני אומר שאני אדם הגון, אני לא זקוק לפיצוי הכספי הזה, אני מוכן להצהיר שכל כסף שאני אקבל אני אתרום לאגודה אחרת, עשיתי זאת כי נפגעת מצורת הרמאות וסדרת השקרים של ניסים ציוני, אך ורק לצורך זה"

בין אם זו הייתה הסיבה להגשת הבקשות, ובין אם הסיבה נעוצה ביחסים שבין האחים, עדיין מדובר בתביעה כספית שאותה ניתן להבטיח בדרכים אחרות (כפי שאילן כבר עשה כשעתר לבית משפט השלום בת"א בהליכים שבינו לבין דרור לעקל את הכספים המגיעים לדרור מהעמותה). אין חולק כי הנזק העלול להגרם למשיבים ממתן הצווים המבוקשים עולה לאין ערוך על נזקו של אילן אם לא ינתן הצו.

אפילו סברתי כי קיימת לאילן זכות קניינית כלשהי בעיצובה של הסיכה, ואיני סובר כך, לא היה בזכות זו כדי להקנות לאילן יתרון על פני העמותה בזכות היוצרים. זאת במיוחד בשל הנסיבות שבפנינו כאשר העמותה (בעזרת זגה) היא שעיצבה את הסמל, ואילו תרומתה של הגרפיקאית (שתצהיר מטעמה לא הוגש) לעיצוב על סיכת הדש איננה ברורה, ונעשתה על פי רעיונותיו של ציוני ודרישותיו.

שהוי ושיקולי צדק

כבר ביום 16.8.02 התברר לאילן כי לעמותה הצעה זולה יותר וביום 21.8.02 נחתם ההסכם בין העמותה לבין דרור. לפי דברי ציוני יש להניח שכבר קודם לאותו יום נודע לאילן כי העמותה איננה מתכוונת להתקשר איתו, ומן הסתם ידע גם עם מי בדעתה להתקשר.

ביום 28.8.02 קיבלה העמותה מכתב התראה מפרקליטו של אילן (נספח ד' לבקשות) בו התרה הפרקליט בציוני, בין היתר במלים הבאות:

"מהאמור לעיל עולה כי למעשיך הביאו לכך כי העמותה וגם אתה באופן אישי צפויים להיתבע ע"י מרשי בשל הפרותיך אתה בין בעצמך ובין מטעמה של העמותה את זכויות היוצרים של מרשי בסיכה כמו גם את ההתחייבות אותה נטלת על עצמך ו/או זו אותה קיבלת בשמה של העמותה להעביר ולמסור למרשי את ביצוע עבודת הייצור של הסיכות. בהתחשב באופיה החברתי של העמותה, ... הננני לתת לך הזדמנות לתקן את דרכיך באופן שהעמותה תתקשר על אתר עם מרשי בהסכם לייצור והספקת סיכות פתחון לב ... ותבוטל כל התקשרות אחרת אותה ביצעת עם כל צד שלישי לביצוע אותה עבודה. לתשומת ליבך הינני לחזור על הודעתי לך ולפיה במידה ועד ליום 29.8.02 לא תודיע למרשי כמפורט בסעיף 2 פיסקה שנייה לעיל אפעל כנגדך, מה שיגרום לך באופן אישי כמו גם לעמותה להוצאות, עגמת נפש ואובדן אמונו של הציבור באשר עמותה מהסוג אותה אתה מנהל אינה יכולה לנהוג באופן בו נהגת אתה".

על מכתב זה ענתה העמותה במכתב מיום 29.8.02 שבו דחתה את טענות אילן. ממועד תום האורכה שהעניק פרקליטו של אילן לציוני ולעמותה, ועד לפתיחת ההליכים המשפטיים, חלפו כמעט 6 שבועות. בתקופה זו לא נקט אילן כל פעולה להגנה על הזכויות להן הוא טוען, וזאת כאשר הוא יודע כי בינתיים פועלים המשיבים לייצור הסיכות. טענותיו של אילן בתצהיר נוסף שעשה לפיהן המשיך לנהל שיחות עם העמותה בתקופה זו אינן מקובלות עלי.

די היה בשהוי זה, בנסיבות שלפנינו, כדי לדחות את הבקשות.

מהחקירות הסתבר כי גם בטענותיהם של המשיבים לחוסר נקיון כפיים ולחוסר תום לב בהגשת הבקשות יש ממש, אולם, אין צורך להזקק לטענות אלה לשם דחיית הבקשות.

לסיכום:

לא היה ממש בבקשות שראויות היו לדחייה הן מלכתחילה והן לגופן. הבקשות נדחות. המבקש יישא בהוצאות המשיבים ובשכר טרחת עו"ד בסכום של 25,000 ₪.

ניתנה היום י"ד בטבת, תשס"ג (19 בדצמבר 2002) בהעדר. המזכירות תמציא העתקים לב"כ הצדדים

אילן ש. שילה 54678313-5573/02

אילן ש. שילה, שופט

סגן-נשיא

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה